

Hvor bliver investeringerne af?

Højere vækstrater er på vej. Men skal vi have syv fede år efter syv magre, er det ikke nok, at eksporten stiger og forbrugerne begynder at bruge penge. Investeringerne skal også op i gear, og her kommer det til at knibe.

Efter fem år er opsvinget omsider på vej. I år får vi måske en vækst på 1,5 procent. Ikke imponerende, men dog vækst. Forbrugerne er begyndt at bruge penge, boligmarkedet har det bedre, industrien eksporterer mere, og beskæftigelsen stiger.

Men skal opsvinget blive langvarigt – syv fede år efter syv magre – er det afgørende, at det bliver investeringsdrevet. Bliver det mon det – og hvis ja, i hvilket omfang bliver der så investeret i Danmark?

Spørgsmålet er ikke let at besvare, men tænketanken Axcelfuture og analysefirmaet Copenhagen Economics har forsøgt at regne ud, hvor meget der skal investeres, hvis vi skal bevare vores velfærd efter 2020.

De senere års reformer af efterløn, dagpenge, kontanthjælp og SU har gjort det muligt at beskæftige 150.000 flere danskere i det private erhvervsliv. Men de kommer kun i arbejde, hvis virksomhederne investerer mere og skaber jobbene.

Den historiske udvikling giver ikke anledning til optimisme. I de seneste 15 år er kapitalen pr. ansat i danske virksomheder steget fra 0,4 til 1,2 mio. kr. Især er kapitalen pr. ansat øget i industrien, hvor udflytning og automatisering har ført til tab af op mod 200.000 arbejdspladser i perioden. Kapital pr. ansat er også øget i finanssektoren og telesektoren, hvor færre producerer stadig mere – især i kraft af rationalisering i administrationen.

Disse erhverv er højproduktive ved, at de præsterer en stor bruttoværditilvækst (BVT) pr. medarbejder. Bruttoværditilvæksten er bruttonationalproduktet fratrukket nettoafgifter. BVT udtrykker altså produktionens værdi ved fabrikkens port, før der bliver tilagt afgifter mm.

I de seneste 15 år har den danske beskæftigelse forskudt sig væk fra de højproduktive erhverv som industri, telekom og finans, der er udsat for stærk international konkurrence. Beskæftigelsen er steget i privat service, turisme (især restauranter) og offentlig service. Disse erhverv er kendetegnet ved lav produktivitet og lav BVT. I fremstillingsindustrien er BVT steget fra

BUSINESS DANMARK

Af Carsten Steno

Seniorjournalist, Berlingske
cs@berlingske.dk

0,2 mio. kr. i 1996 til 0,8 mio. kr. 15 år senere. I den private servicesektor er bruttoværditilvæksten pr. ansat kun steget fra 0,35 mio. kr. til omkring 0,5 mio. kr., og i de senere år er den stagneret.

Konkurrencen for svag

Copenhagen Economics' analyse flugter meget fint med de analyser, som Produktivitetskommissionen har lavet. Den peger også på lav produktivitet i de private hjemmemarkedserhverv som byggeri, detailhandel og service. Helt galt er det i de lokale serviceerhverv som bilforhandlere, værksteder, ejendomsmæglere, rengøringselskaber, vikarbureauer og lignende. Her er produktiviteten og BVT ligefrem faldet. Det skyldes begrænset konkurrence.

Det samme er tilfældet i den offentlige sektor, hvor dyre overenskomster, stive lønsystemer og politiske mål snarere end effektivitetsmål styrer sektoren.

Hvis der ikke investeres mere i den private sektor under det aktuelle opsving, vil

8

mia. kr. faldt C20-selskabernes investeringer i Danmark i 2013. Året før var faldet i danske investeringer på 21 mia. kr.

forskydningen af beskæftigelsen bort fra højproduktive erhverv som industri og finans til lavproduktive erhverv fortsætte og gøre det svært at finansiere velfærden.

Ser vi så konkrete eksempler på, at virksomheder begynder at investere i Danmark under indtryk af opsvinget?

Vi har netop set, at Apple investerer seks mia. kr. i et nyt datacenter ved Viborg, der muligvis kommer til at skabe 300 nye job. Men ellers er det småt med store spektakulære investeringer, der *booster* beskæftigelsen i det private Danmark.

De største børsnoterede selskaber, C20-selskaberne, skal vi ikke regne med. I 2012 investerede C20-selskaberne (A.P. Møller, Carlsberg, DSV, Novo Nordisk og 16 andre) i alt 21 mia. kr. mindre end året før. I 2013 faldt investeringer yderligere 8 mia. kr. Ingen af C20-virksomhederne har annonceret nye investeringer i Danmark. Og hvis de vil beskæftige flere, vil det ske i udlandet.

Vi kan i lidt højere grad sætte vores lid til de mindre og mellemstore virksomheder. Her er der stadig mulighed for at effektivisere ved at investere i automatisering. Beskæftigelsen vil derimod næppe stige.

Kapacitetsloftet

Virksomhederne har især grund til at investere, hvis de når deres kapacitetsloft. Her er vi ikke endnu. Men vi nærmer os, og det kan måske udløse lidt flere investeringer – også i Danmark.

Behovet for at digitalisere produkter, ydelser og forretningsprocesser kan også være en drivkraft.

Endelig giver det en smule anledning til optimisme, at vi ikke er helt ude af billedet i Danmark, når det gælder lønkonkurrenceevnen for højt uddannet arbejdskraft. Vi ligger lidt under toppen af det europæiske gennemsnit.

Om det er nok, vil tiden vise. Men et investeringsdrevet opsving som i 1980'erne og 1990'erne skal vi nok ikke sætte næsen op efter. Det er mere attraktivt for virksomhederne at opbygge kapitalapparat, viden og kompetencer mange andre steder end i Danmark.